

CONSIDERAȚII PRIVIND PROBLEMATICA JURIDICĂ ȘI
MEDICO-LEGALĂ A PRUNCUCIDERII

MIHAI DUNEA

Codul penal actual al României, intrat în vigoare la data de 1.01.1969, incriminează în art. 177, sub denumirea marginală „Pruncuciderea”, fapta constând în „uciderea copilului nou-născut, săvârșită imediat după naștere de către mama aflată într-o stare de tulburare pricinuită de naștere”. Pruncuciderea face parte din rândul infracțiunilor proprii, cu **subiect activ** calificat; astfel, pentru angajarea răspunderii penale în temeiul art. 177 C.pen., fapta trebuie să fie săvârșită de către *mama copilului nou-născut* și numai în condițiile în care aceasta acționează sub imperiul unei tulburări provocate de naștere. Așadar pruncuciderea nu este compatibilă cu forma de participație a coautoratului¹, fiind o infracțiune cu autor unic. Deoarece pruncuciderea semnifică înfrângerea unei dispoziții penale prohibitive, ea este acceptată de doctrină ca infracțiune comisivă, fiind însă uneori apreciată, pe caz concret, ca o faptă de comisiune prin omisiune (comisiv-omisivă).² Jurisprudența semnalează drept *moduri comise de suprimare a vieții nou-născutului (pruncucidere activă)*, cu titlu de exemplu: diferite traumatisme cranio-cerebrale; simpla compresie a cutiei craniene; secționarea gâtului; aplicarea de lovituri în alte regiuni vitale ale corpului; asfixia, prin diferite moduri – sugrumare, ocluzia căilor aeriene, strangulare, compresie toraco-abdominală, înec ca urmare a submersiei în diferite lichide (aruncarea în apă, în latrină), închiderea într-un mediu privat de oxigen (cutii sau cufere, saci de plastic, frigider, îngroparea de viu în sol, nisip, fâină, cenușă); administrarea unor substanțe toxice etc.³ Ca *metode omisive (pruncucidere pasivă)*, amintim, ca fiind mai frecvente:

¹ T. Toader, *Drept penal. Partea specială*, Ed. All Beck, București, 2002, p. 38; Alexandru Boroș, *Infracțiuni contra vieții*, Ed. Național, 1996, p. 19; Oliviu A. Stoica, *Drept penal; partea specială*, Ed. Didactică și Pedagogică, București, 1976, p. 78; Horia Diaconescu, *Infracțiunea de pruncucidere și participația penală în cazul acesteia*, în revista Dreptul, nr. 11 / 2000, p. 76.

² Maria Zolyneak, *Drept penal. Partea generală*, vol. II, Ed. Fundației „Chemarea”, Iași, 1992, p. 274.

³ Mihail Kembach, *Medicină judiciară*, Ed. Medicală, București, 1958, p. 437-439; Vladimir Beliș, *Medicină legală. Curs pentru facultățile de științe juridice*, Casa editorială Odeon, București, 1999, p. 139; Vasile Dobrinou, Traian Dima, *Drept penal – partea generală și partea specială – pentru examenul de licență*, Ed. Lumina Lex, București, 2002, p. 308.

neacordarea de minime îngrijiri vitale nou-născutului (nedeobstruarea orificiilor și căilor respiratorii de lichidul de facere și membranele fetale, neseccionarea și neligaturarea cordonului ombilical); lăsarea copilului expus față de mediul ambiant, fără protecția hainelor, în condițiile în care nou-născutul se comportă din punct de vedere termic aproape ca un corp fizic, capacitatea sa de termoreglare fiind deficitară; nealimentarea copilului; abandonarea⁴. Specificul activității care reprezintă elementul material al pruncuciderii este dat de minima intensitate necesară pentru suprimarea vieții noului-născut, datorită fragilității acestuia și dependenței sale complete față de îngrijirile mamei⁵.

În cazul în care nu se produce moartea nou-născutului, fapta reprezintă practic o tentativă de pruncucidere, posibilă, dar neincriminată, așadar nepedepsibilă. În aceste condiții, încadrarea juridică se va orienta înspre infracțiunile de lovire sau alte violențe, vătămare corporală sau vătămare corporală gravă, verificându-se în fiecare speță numărul de zile de îngrijiri medicale necesare pentru însănătoșirea victimei, sau, dacă este cazul, alte urmări (art. 182 alin. 2). Considerăm că, în majoritatea acestor cazuri, dată fiind fragilitatea nou-născutului și vulnerabilitatea sa crescută, încadrarea se va putea face în dispozițiile art. 182 alin. 2 sau 3 C.pen., sub forma vătămării corporale grave prin punerea în primejdie a vieții copilului.

Pentru angajarea răspunderii penale nu prezintă importanță identificarea anumitor malformații congenitale grave, incompatibile cu viața în mediul extrauterin, căci cerința este ca produsul de concepție să se nască viu, neapărat și viabil⁶. Indiferent cât de puțin ar mai fi trăit acesta dacă nu i-ar fi fost suprimate viața, fapta va constitui infracțiune⁷. În literatura de specialitate s-a făcut precizarea că existența legăturii de cauzalitate, în cazul pruncuciderii, trebuie să fie demonstrată nu doar între elementul material și urmarea imediată, ci și între naștere și tulburare⁸, ca stare specifică în care s-a aflat mama – subiect

⁴ Oliviu Aug. Stoica, *op. cit.*, p. 77; Gheorghe Scripcaru, M. Terbancea, *Patologie medico-legală*, Ed. Didactică și Pedagogică, București, 1983, p. 315; Monica Plăhteanu, *Curs de medicină legală*, Ed. Performantică, Iași, 1999, p. 149-150.

⁵ Ion Dobrinescu, *Infracțiuni contra vieții persoanei*, Ed. Academiei R.S.R., București, 1987, p. 117; Gheorghită Mateuț, *Drept penal special. Sinteză de teorie și practică judiciară*, vol. I, Ed. Lumina Lex, 1996, p. 135; Ilie Pascu, Valerică Lazăr, *Drept penal. Partea specială*, Ed. Lumina Lex, București, 2004, p. 101.

⁶ *Ibidem*, p. 39; a se vedea și decizia nr. 922 / 2003 a secției penale a Curții Supreme de Justiție, în *Revista de Drept Penal*, nr. 3 / 2004, p. 171; în același sens, decizia nr. 1172 / 1961 a colegiului penal al Tribunalului Suprem, în „Culegere de decizii ale Tribunalului Suprem pe anul 1961”, p. 498.

⁷ Al. Boroi, *op. cit.*, p. 174-175.

⁸ Ghe. Nistoreanu, V. Dobrinou, Al. Boroi, I. Pascu, I. Molnar, V. Lazăr, *op. cit.*, p. 114.

activ și care a determinat-o să suprimă viața copilului său, imediat după naștere. Față de redactarea restrictivă a textului de incriminare, nu se poate formula decât concluzia că dacă tulburarea a avut alte cauze, nu se mai poate reține infracțiunea de pruncucidere, lipsind un element constitutiv al acesteia; într-o asemenea situație, soluția corectă va fi cea a încadrării faptei în textul art. 175 C.pen..

În legătură cu **latura subiectivă** a pruncuciderii, în doctrină s-a exprimat opinia conform căreia această infracțiune trebuie să fie săvârșită doar cu intenție directă.⁹ Din moment ce nu identificăm o limitare normativă a formei de vinovăție a intenției, ne raliem tezei majoritare, în conformitate cu care latura subiectivă a infracțiunii tratate rezidă, după caz, în *intenție directă sau indirectă*!¹⁰ Unii autori au opinat chiar că intenția directă este foarte greu de identificat în cazul pruncuciderii, având în vedere specificul tulburării provocate de naștere (sub imperiul căreia apare rezoluția infrațională¹¹) și care este percepută ca o stare aflată la limita iresponsabilității, prin disoluția funcțiilor conștiinței pe care o implică.¹² Responsabilitatea penală presupune pre existența unui fond psihic neviciat, capabil a discerne sensul și finalitatea actelor proprii și a le controla, orientându-le spre direcția dorită. În lipsa acestei capacități de autocenzură, actele socialmente dăunătoare ale unei persoane nu îi pot fi imputate acesteia, iar justiția penală modernă este străină de idee unei răspunderi penale obiective. Ori, prezența stării de puternică tulburare provocată de naștere implică o diminuare semnificativă a controlului intelectului asupra actelor comise. Pe de altă parte, deși dificil de trasat, diferența dintre starea de tulburare provocată de naștere și starea de iresponsabilitate declanșată de actul nașterii, în anumite situații excepționale, trebuie să fie realizată, ultima determinând aplicarea art. 48 C.pen. În nici un caz nu putem accepta acele opinii¹³ care se orientează în privința laturii subiective a pruncuciderii înspre forma de vinovăție a culpei. În combaterea unei asemenea teze, reamintim că infracțiunea de pruncucidere este o faptă comisivă, caracter pe care și-l păstrează chiar și atunci când, pe caz concret, ea se săvârșește printr-o inacțiune (infracțiune comisiv – omisivă). Pentru identitate de situație, facem trimitere la situația medicului care nu acordă ajutor unui pacient, în mod voit, în condițiile în care este cert că acesta va deceda în

⁹ Ibidem, p. 114.

¹⁰ O. Stoica, *op. cit.*, p. 79; O. Loghin, A. Filipaș, *op. cit.*, p. 45; G. Mateuț, *op. cit.*, p. 137; T. Toader, *op. cit.*, p. 61; Costică Bulai, C-tin. Mitrache, A. Filipaș, *Instituții de drept penal – curs selectiv pentru examenul de licență*, Ed. Trei, București, 2006, p. 302.

¹¹ Horia Diaconescu, *op.cit.*, p. 79.

¹² I. Dobrinescu, *Infracțiuni contra vieții persoanei*, p. 120; Al. Boroi, *op. cit.*, p. 174.

¹³ Avram Filipaș, *Infracțiunea de pruncucidere – aspecte ale perfecționării incriminării*, în *Analele Universității București*, 1981, p. 72.

absența unor îngrijiri urgente¹⁴; cu privire la o asemenea ipoteză, întreaga doctrină este în acord, în sensul reținerii infracțiunii intenționate de omor, iar nu a unei ucideri din culpă! Soluția se întemeiază pe dispozițiile art. 19 alin. 2 C.pen; din moment ce inacțiunea nu reprezintă, în aceste situații, decât maniera efectivă de săvârșire a unei infracțiuni comisive, rezultă că forma de vinovăție incidentă nu poate fi decât intenția. Așadar, cauzarea decesului copilului născut printr-o activitate culpoasă a mamei acestuia, imediat după naștere, indiferent dacă se probează sau nu existența unei tulburări provocate de naștere, va primi încadrarea de omor din culpă, iar nu pe cea de pruncucidere¹⁵.

Doctrina a accentuat de nenumărate ori caracterul spontan, impetuos, repentin al intenției ce caracterizează pruncuciderea. Incompatibilitatea laturii subiective a acestei fapte cu premeditarea este de ordin normativ; astfel, intenția criminală a subiectului activ special trebuie să se formeze tocmai datorită tulburării provocate de naștere și să se manifeste numai atât timp cât ea subzistă. Majoritatea doctrinei și jurisprudenței apreciază că deducerea premeditării urmează a se face formal, prin dovedirea unor situații de fapt care tind să indice grija femeii în ascunderea față de restul lumii a sarcinii pe care o poartă, în ideea că astfel va trece neobservată nașterea urmată de dispariția copilului.¹⁶ Fără a nega caracterul de puternică prezumție judiciară a unei asemenea împrejurări, în ceea ce privește reținerea premeditării, apreciem totuși că lucrurile nu pot fi reduse la un criteriu abstract, atât timp cât ne situăm în materia stabilirii particularităților laturii subiective a faptei. Femeia însărcinată ar putea ascunde sarcina fiindcă speră că apariția acestuia va pune în fața lucrului împlinit pe cei din partea cărora se așteaptă la oprobriu, atenuând consecințele socio-familiale negative la care se așteaptă; sau poate intenționează să-l încredințeze imediat după naștere unei instituții de profil, astfel încât evenimentul să treacă neobservat pentru cunoscuți și familie etc.¹⁷. În asemenea condiții, dacă în timpul nașterii ar apare starea de tulburare specifică pruncuciderii, sub influența căreia mama ar lua decizia ridicării vieții copilului, ar fi injust ca fapta să primească încadrarea juridică în textul art. 175 C.pen.; dificultatea practică a probării unei asemenea situații nu trebuie să conducă la adoptarea unei alte soluții. De altfel, în

¹⁴ Maria Zolyneak, *op. cit.*, p. 273.

¹⁵ I. Dobrinescu, *Infracțiunea de pruncucidere*, p. 43; V. Dobrinoiu, T. Dima, *op. cit.*, p. 310; A. Boroi, *Infracțiuni contra vieții*, p. 175; T. Toader, *op. cit.*, p. 61.

¹⁶ H. Diaconescu, *op. cit.*, p. 80; Tribunalul Suprem, secția penală, decizia nr. 1101 / 1984, în *Revista Română de Drept*, nr. 6 / 1985, p. 74; Tribunalul Suprem, secția penală, decizia nr. 867 / 1983, în *Revista Română de Drept*, nr. 4 / 1984, p. 69.

¹⁷ Dan Perju-Dumbravă, Aura Neag, Vasile Apahidean, *Expertiza medico-legală psihiatrică a mamei în pruncucidere*, în *Revista de Criminologie, de Criminalistică și de Penologie*, nr. 2 / 1999, p. 251.

jurisprudență s-a sesizat în mod corect necesitatea soluționării în acest mod a cauzelor¹⁸. Mai mult chiar, considerăm că nu este de neconceput nici situația în care femeia însărcinată să ia anterior nașterii decizia de a suprima viața copilului, realizând chiar unele activități preparatorii în acest sens, după care să se răzgândească, însă în cursul nașterii să intervină starea de tulburare sub influența căreia să comită totuși fapta. Apreciem, pe acest considerent, că ori de câte ori există dubii cu privire la momentul adoptării rezoluției de suprimare a vieții copilului, sau la subzistența unei asemenea rezoluții până la executarea activității tanatogeneratoare, iar expertiza medico-legală psihiatrică confirmă prezența tulburării provocate de naștere în momentul săvârșirii faptei, se impune aplicarea principiului *in dubio pro reo*, cu consecința realizării încadrării juridice a faptei în dispozițiile art. 177 C.pen., iar nu ale art. 175!

În legătură cu *natura juridică a pruncuciderii* în literatura de specialitate s-au conturat două mari opinii: al independenței normative a pruncuciderii, respectiv al pruncuciderii ca formă atenuată a omorului! Conform primei teze, reglementarea pruncuciderii într-un text distinct față de cel al omorului, sub un *nomen juris* propriu și cu prevederea unei sancțiuni diferite, nu poate semnifica decât voința legiuitorului de a consacra o specie autonomă de omucidere, în considerarea unor împrejurări care se prezintă ca elemente ale conținutului constitutiv a unei fapte de sine-stătătoare.¹⁹

Opinia majoritară²⁰ apreciază că pruncuciderea este o formă atenuată a infracțiunii de omor. Denumirea proprie nu poate fi considerată decât un element

¹⁸ T.S., col. pen., dec. îndrumare nr. 2 / 1976, în cuprinsul căreia se precizează: „În atare caz, este de observat că unele instanțe au reținut premeditarea din împrejurarea că femeia a ascuns sarcina față de membrii familiei sale ori față de alte persoane, că nu s-a prezentat la organele sanitare pentru luarea în evidență a femeilor însărcinate ori pentru control, a ascuns momentul nașterii, nu a solicitat vreo asistență din partea altor persoane etc. Or, numai împrejurările arătate nu sunt suficiente pentru a se putea deduce concluzia că femeia însărcinată a premeditat uciderea copilului. În același sens și unele opinii ale doctrinei – Berthold Braunstein, *Drept penal al R.P.R. – partea specială*, partea I-a, Iași, 1959, p. 148; T. Toader, *op. cit.*, p. 62.

¹⁹ I. Dobrinescu, *Infracțiuni contra vieții persoanei*, p. 114; Idem, *Infracțiunea de pruncucidere*, p. 38; I. Pavlosin, *Unele probleme ale participației penale în practica Tribunalului Suprem*, în revista *Legalitatea Populară*, nr. 3 / 1961, p. 55; W. Rodeanu, *Complicitatea – formă de participație penală*, în revista *Legalitatea Populară*, nr. 9 / 1960, p. 29; Horia Diaconescu, *op. cit.*, p. 74, 84.

²⁰ V. Dongoroz, S. Kahane, I. Oancea, I. Fodor, N. Iliescu, C. Bulai, R. Stănoiu, *Explicații teoretice ale Codului penal român – partea specială*, vol. III, Ed. Academiei, București, 1971, p. 203-206; B. Braunstein, *op. cit.*, p. 145; O. A. Stoica, *op. cit.*, p. 41; O. Loghin, *Sanționarea participațiilor în cazul pruncuciderii*, în *Revista Română de Drept*, nr. 1/1973, p. 95; T. Toader, *op. cit.*, p. 60; Ghe. Nistoreanu, V. Dobrinioiu, A. Boroi, I. Pascu, I. Molnar, V. Lazăr, *op. cit.*, p. 112; C. Bulai, C-tin. Mitrache, A. Filipaș, *op. cit.*, p. 300.

de tehnică legislativă, lipsit de aptitudinea de a conferi autonomie infracțională unei incriminări organice legată de cea a omorului; prevederea faptei într-un text distinct față de infracțiunea de omor nu este, la rândul ei, un argument pertinent, deoarece și formele omorului calificat sunt prevăzute de lege într-un text distinct de infracțiunea în conținut de bază. Practic, omorul este reglementat atât într-o formă tip, cât și în forme agravate (omorul calificat, respectiv omorul deosebit de grav), precum și într-o formă atenuată (pruncuciderea). Un alt argument ar fi acela că legiuitorul a ținut să reglementeze mai întâi, unele după altele, formele de săvârșire a omorului, dispunând abia mai apoi în legătură cu celelalte variante ale omuciderii (uciderea din culpă, respectiv determinarea sau înlesnirea sinuciderii). Similitudinea pruncuciderii în raport cu omorul se extinde și asupra laturii obiective: elementul material, legătura de cauzalitate, urmarea imediată sunt identice. Practic, pruncuciderea nu este altceva decât un omor, particularizat prin calitatea specială a subiectului activ și pasiv, respectiv prin timpul comiterii; ceea ce în opinia susținătorilor tezei contrare reprezintă criteriul de distincție între cele două tipuri de omucidere, în accepțiunea de față semnifică doar elemente care justifică și atrag atenuarea răspunderii penale a omorului, circumstanțe personale speciale de atenuare a răspunderii penale! Conform acestei opinii, orice activitate intenționată de suprimare a vieții unei ființe umane reprezintă un omor; comiterea faptei în anumite condiții va atrage calificarea faptei, după cum săvârșirea sa în alte împrejurări (respectiv cele indicate în art. 177 C.pen.) va determina diminuarea reacției represive a societății, în considerarea unor circumstanțe care acționează ca scuze legale, reflectând un grad mai redus de pericol social al făptuitorului.

Un alt argument pleacă de la premisa că neîntreținerea condițiilor conținutului constitutiv calificat sau atenuat al unei fapte va atrage încadrarea juridică în forma de bază a respectivei infracțiuni, pe când neîndeplinirea cerințelor conținutului constitutiv al formei tip a unei fapte prevăzute de legea penală duce la neangajarea răspunderii penale a făptuitorului, cu excepția cazului în care este vorba de o infracțiune complexă, sau o complexitate naturală, iar actele deja săvârșite atrag răspunderea penală pentru fapta ce ar fi fost absorbită (prin voința legii, sau în mod natural), în infracțiunea al cărei conținut constitutiv nu s-a mai realizat. Dacă achiesăm în sensul că pruncuciderea este o infracțiune de sine-stătătoare, apar dificultăți insurmontabile sub acest aspect; s-ar ajunge la soluția inacceptabilă conform căreia, dacă nu ar fi întrunite condițiile speciale indicate de textul de lege (de exemplu, fapta s-ar comite după ce copilul nu mai este un nou-născut, sau mama nu se afla în stare de tulburare, ori aceasta nu a fost

determinată de către naștere), fapta nu ar atrage răspunderea penală²¹. Aceasta deoarece pruncucidera nu poate fi privită ca o infracțiune complexă, care ar absorbi omorul, din moment ce este illogic ca infracțiunea absorbantă să fie sancționată mai blând ca infracțiunea absorbită, pe care o include.

Indiferent de concepția agreată în privința naturii juridice a pruncuciderii, este cert că sancțiunea atrasă de săvârșirea acestei fapte este mult redusă față de cea prevăzută pentru omor. Având în vedere similitudinea pe latură obiectivă și subiectivă între cele două incriminări, se ridică problema identificării *temeiului care justifică această deosebire (atenuare) a răspunderii penale*. De-a lungul timpului s-au conturat două direcții principale ce fundamentează această atitudine mai indulgentă a legiuitorului. O primă tendință a fost aceea de a atenua răspunderea penală a mamei pe un temei de ordin socio-moral. În această concepție se pornea de la premisa că nașterea unui copil rezultat ca urmare a unei relații lipsite de legitimitate socială era o împrejurare de natură a atrage asupra mamei oprobriul colectivității, cu grave repercusiuni, inclusiv de ordin financiar. Stigmatizarea socială, îndepărtarea din mijlocul familiei, compromiterea posibilității de încheiere a unei căsătorii, riscul unei reacții agresive a părinților sau a soțului, temerea că va fi părăsită de acesta din urmă sau de bărbatul cu care a conceput copilul, grija față de posibilitățile concrete de întreținere și alte astfel de rațiuni similare (împrejurări ce stau la baza deciziei mamei de a suprima viața copilului său nou-născut), au fost apreciate în doctrină ca fiind cauzele ce l-au impulsionat pe legiuitor să adopte o atitudine mai indulgentă. Este de observat că această justificare a regimului atenuant al pruncuciderii este compatibilă doar cu reglementarea sub acest *nomen juris* exclusiv a faptei săvârșită de așa-numita mamă naturală; rațiunile indicate nu se pot extinde și asupra faptei unei femei care naște un copil conceput în cadrul unor raporturi legitime, de căsătorie.

O altă întemeiere a caracterului parțial scuzabil al uciderii, în condițiile art. 177 C.pen., a fost una de ordin științific, medical, respectiv săvârșirea faptei sub stăpânirea unei tulburări declanșate de actul bio-psiho-fiziologic al nașterii. Accentul este permutat pe un temei de factură obiectivă, anume starea patologică anormală a femeii, declanșată de naștere și care a determinat o diminuare a discernământului făptuitoarei, sau o scădere a capacității acesteia de a-și dirija și controla actele. În această viziune se afirmă, implicit, compatibilitatea pruncuciderii cu situația de femeie căsătorită a subiectului activ, căci tulburarea se poate manifesta indiferent de starea civilă a acesteia. În această viziune, stările

²¹ G. Mateuț, *op. cit.*, p. 135; Idem, *O caracterizare a pruncuciderii în lumina teoriei și practicii penale*, în revista *Dreptul*, nr. 8 / 2000, p. 101.

conflictuale emoționale anterioare și străine față de actul nașterii apar doar ca mobiluri ce explică luarea rezoluției infracționale; ele nu pot atrage calificarea faptei drept pruncucidere. Justificarea se întemeiază pe descoperirile de ordin medical, în conformitate cu care, în mod excepțional, la unele femei procesul nașterii poate declanșa stări psihofiziologice anormale, sub influența cărora să se realizeze o disoluție temporară a funcțiilor intelective și volitive, până la limita iresponsabilității, dar fără a o depăși, fundal pe care se naște și se execută hotărârea de suprimare a vieții noului-născut.

Doctrina penală se situează pe o poziție relativ critică în raport de această ultimă soluție a legiuitorului, propunând modificarea textului de incriminare în așa fel încât să se ajungă la consacrarea unei fundamentări mixte.²² S-a argumentat că arareori pot fi întâlnite cazuri în care starea afectivă conflictuală anterioară nașterii să nu influențeze în mod real și efectiv psihicul mamei, fiind astfel unul din factorii de bază ce intră în structura stării specifice de tulburare. Totodată, rațiunile ce determină suprimarea vieții nou-născutului de propria sa mamă sunt de cele mai multe ori de ordin afectiv, nu patologic, iar norma penală ar trebui să dea expresie juridică unei realități incontestabile. De asemenea, s-a arătat că deși este dorit a se aprecia că anumite concepții retrograde legate de condiția socială a femeii care dă naștere unui copil rezultat dintr-o legătură extraconjugală au fost complet depășite, realitatea demonstrează contrariul, existând în continuare numeroase medii în care persoana aflată într-o asemenea situație este stigmatizată și înconjurată de oprobiul colectivității. Pentru toate aceste motive, în literatura de specialitate s-a propus completarea prevederilor legale, în sensul înlocuirii expresiei „tulburare provocată de naștere” cu cea de „tulburare în legătură cu nașterea”.

Problema încadrării juridice a faptei celor ce comit activități de participare secundară (instigare, complicitate) în raport de suprimarea vieții unui copil nou-născut, imediat după naștere, de către mama acestuia, aflată într-o stare de tulburare provocată de naștere, formează obiectul unei îndelungate și notorii controverse în literatura penală de specialitate. Potrivit unui punct de vedere, activitatea de determinare / înlesnire sau ajutorare la comiterea unei pruncucideri, urmează a fi calificată drept *instigare*, respectiv *complicitate la pruncucidere*, în

²² A. Filipaș, *op. cit.*, p. 70-71; A. Boroi, *op. cit.*, p. 169-170; Teodor Vasiliu, George Antoniu, Ștefan Daneș, Gheorghe Dăringă, Dumitru Lucinescu, Vasile Papadopol, Doru Pavel, Dumitru Popescu, Virgil Rămureanu, *Codul penal comentat și adnotat. Partea specială*, vol. I, București, Ed. Științifică și Enciclopedică, 1975, p. 101; I. Dobrinescu, *op. cit.*, p. 123; V. Dobrinou, T. Dima, *op. cit.*, p. 310; Rodica Mihaela Stănoiu, *Infrațiunea de pruncucidere. Concept. Propuneri de perfecționare a reglementării*, în revista Studii și Cercetări Juridice, nr. 2 / 1990, p. 168.

măsura în care participanții au cunoscut calitatea specială de mamă a victimei și starea specifică de tulburare provocată de naștere în care se găsea aceasta în momentul săvârșirii faptei.²³ Opinia își găsește justificarea în teza autonomiei normative a pruncuciderii față de infracțiunea de omor. Plecând de la această premisă, se argumentează că față de natura juridică a pluralității ocazionale, de unitate de faptă, nu este posibilă realizarea unei încadrări juridice distincte a faptei instigatorului / complicelui, față de cea a autorului. O asemenea operație juridică ar deroga de la regula caracterului secundar al activității de determinare / înlesnire sau ajutor, ar semnifica recunoașterea tezei participației „delict distinct”, în dezacord cu viziunea normativă adoptată de către legiuitorul român. Se subliniază dependența încadrării juridice a activității participanților secundari față de încadrarea dată faptei autorului, imposibilitatea ca o unitate faptică să prezinte, în raport de diferite forme de participație, un conținut constitutiv variat.

O problemă în raport de această teză o reprezintă, însă, împrejurarea că elementele ce diferențiază pruncuciderea de omor sunt date de circumstanțe personale ale subiectului activ, care nu ar putea rezida, sub nici o formă, în persoana celor ce participă la comiterea faptei de pe poziția de instigatori sau complici. Pe de altă parte, conform dispoziției exprese a art. 28 alin. 1 C.pen., „*circumstanțele privitoare la persoana unui participant nu se răsfrâng asupra celorlalți*”. Pentru a combate acest argument, susținătorii opiniei în cauză au recurs la o mai amplă discuție existentă în doctrină, referitoare la modul de comunicare a circumstanțelor personale ale autorului asupra faptei și (implicit) asupra tuturor celor ce au participat la comiterea acesteia, anume că circumstanțele personale se împart în „pur personale” și „personale”. Primele ar fi singurele în raport de care nu se poate discuta reținerea incidenței art. 28 alin. 1 C.pen., ele constând, de exemplu, în starea de minoritate, starea de beție sau intoxicație a făptuitorului, starea de antecedentă penală în care s-ar afla acesta etc. Aceste circumstanțe s-ar deosebi calitativ de cele ce sunt doar „personale”, care, implicând o încadrare juridică distinctă a faptei, s-ar obiectiva, transformându-se în elemente ale conținutului constitutiv al acesteia, poziție din care ar urma să se răsfrângă asupra tuturor participanților. Între aceste circumstanțe s-ar afla și aceea constând în starea de tulburare a mamei, provocată de naștere. Se face trimitere, de exemplu, la infracțiunea de delapidare (art. 215¹

²³ I. Dobrinescu, *Infracțiuni contra vieții persoanei*, p. 124-125; Idem, *Infracțiunea de pruncucidere*, p. 41; V. Dongoroz, *Codul penal adnotat*, vol. III, București, 1937, p. 76; C. Barbu, *Ocrotirea persoanei în dreptul penal al R. S. România*, Ed. Scrisul românesc, Craiova, 1977, p. 65; Horia Diaconescu, *op.cit.*, p. 84; Tribunalul Suprem, colegiul penal, decizia nr. 23 / 1955, în „Culegere de decizii ale Tribunalului Suprem pe anul 1955”, p. 100; Tribunalul Suprem, secția pen., decizia nr. 130 / 1987, în „Culegere de decizii ale Tribunalului Suprem pe anul 1987”, p. 260.

C.pen.), arătându-se că întreaga doctrină și jurisprudență se află în consens cu referire la angajarea răspunderii penale drept instigator / complice la această infracțiune, iar nu la cea de furt, a persoanei care nu are calitatea specială cerută de lege (de a fi funcționar cu atribuții de gestiune sau administrare a bunurilor sustrase, traficate sau folosite), dacă aceasta este întrunită în persoana autorului și dacă participanții au cunoscut sau prevăzut aceasta.

Potrivit celuilalt punct de vedere - majoritar în prezent - la care aderăm, *cei ce instigă / înlesnesc sau ajută pe mama aflată în stare de tulburare provocată de naștere, să suprimă, imediat după naștere, viața copilului său nou-născut, vor răspunde întotdeauna pentru un omor calificat*, indiferent dacă au cunoscut / prevăzut sau nu această calitate și starea specifică în care se afla subiectul activ.²⁴ Teza este fundamentată pe concepția pruncuciderii ca formă atenuată a infracțiunii de omor și pe dispozițiile art. 28 alin. 1 C.pen. Din moment ce se pleacă de la premisa dependenței pruncuciderii de infracțiunea tip reglementată în art. 174, nu se mai poate afirma că ar exista mai multe conținuturi de infracțiune în cadrul aceleiași unități; practic, fapta săvârșită este, în raport de toți participanții, un omor, cu precizarea că unii vor răspunde pentru forma agravată a acestuia, iar alții pentru varianta atenuată, denumită pruncucidere, după cum întrunesc sau nu în propria persoană circumstanțele specifice ce atrag înăsprirea sau îmblânzirea regimului sancționator aplicabil. S-a arătat că, dacă nu este just a agrava răspunderea penală a participanților în baza unor împrejurări subiective legate doar de persoana unuia dintre ei, pentru identitate de rațiune, nu este echitabil și nici în interesul apărării sociale să atenuăm răspunderea celor care nu verifică temeiul pentru aceasta, respectiv circumstanța personală atenuantă. S-a mai arătat că încadrarea juridică a faptei tuturor participanților în infracțiunea proprie, atrasă de existența unei calități speciale a subiectului activ, reprezintă o regulă doar atunci când este vorba de existența circumstanței personale ca element constitutiv al faptei în forma sa de bază²⁵. Într-o asemenea situație, neîndeplinirea calității personale de către autor atrage încadrarea faptei tuturor într-o altă normă de incriminare, dacă este cazul.

²⁴ B. Braunștein, *op. cit.*, p. 145-149; L. Biro, *op. cit.*, p. 79; L. Biro, M. Basarab, *op. cit.*, p. 231; O. Loghin, *Sancționarea participanților în cazul pruncuciderii*, p. 95-97; V. Dongoroz, S. Kahane, I. Oancea, I. Fodor, N. Iliescu, C. Bulai, R. M. Stănoiu, *Explicații teoretice ale Codului penal român – partea specială*, vol. III, București, Ed. Academiei, 1971, p. 203; O. A. Stoica, *op. cit.*, p. 78; A. Boroș, *Infracțiuni contra vieții*, p. 159-160; Ghe. Mateuț, *Drept penal special; sinteză de teorie și practică judiciară*, vol. I, p. 142; T. Toader, *op. cit.*, p. 60; Tribunalul popular al raionului Cluj, sentința penală nr. 3596 / 1955, în revista *Legalitatea populară*, nr. 4 / 1956, p. 462; Tribunalul Suprem, decizia de îndrumare nr. 2 / 1976, supracitată; Tribunalul municipiului București, secția a II-a pen., decizia nr. 325 / 1983, în *Revista Română de Drept*, nr. 5 / 1984, p. 60.

²⁵ O. Loghin, *op. cit.*, p. 95, 97.

În cazul pruncuciderii, această regulă nu și-ar putea găsi, însă, aplicarea, tocmai pentru că ne aflăm în fața unei modalități atenuate de manifestare a unei infracțiuni care, în forma sa tip nu impune întrunirea de către subiectul activ a unei anumite calități. Argumentul în baza căruia nu este de conceput angajarea răspunderii penale a participanților secundari pentru conform unei încadrări distincte de cea a autorului nu este de natură a ne modifica concepția, din moment ce pot fi oferite drept exemplu situații derogatorii de la această regulă. Astfel, de pildă, dacă instigatorul sau complicele nu au cunoscut sau prevăzut calitatea specială a autorului unei delapidări, ei vor fi trași la răspundere pentru participatie la furt; soluția este identică și atunci când participanții ce nu au fost de față la săvârșirea nemijlocită a faptei de sustragere, nu au cunoscut sau prevăzut că autorul va întrebuița violențe sau amenințări pentru a deposeda victima, deși acesta va răspunde pentru comiterea unei tâlhării. În același sens doctrina și practica judiciară²⁶ au considerat că instigatorul sau complicele va răspunde pentru un omor simplu, iar nu calificat, chiar dacă cel ce a săvârșit nemijlocit fapta avea calitatea de soț sau rudă apropiată față de victimă și indiferent dacă participanții au cunoscut sau nu aceasta. În sens similar s-a pronunțat literatura de specialitate²⁷ și jurisprudența și în situația în care autorul unui omor este o persoană care a mai săvârșit, la o dată anterioară, un omor; el va răspunde pentru un omor deosebit de grav (art. 174 – 176 alin. 1 lit. c C.pen.), iar participanții secundari doar pentru instigare / complicitate la infracțiunea de omor în forma tip, chiar dacă au cunoscut sau prevăzut antecedentele penale speciale ale celui ce a săvârșit în mod nemijlocit fapta. Pentru identitate de rațiune, soluția trebuie extinsă și în materia pruncuciderii; așadar, activitatea mamei autoare va fi încadrată juridic drept pruncucidere, iar contribuțiile altor persoane vor fi apreciate ca și instigare, respectiv complicitate la omor calificat. Soluția este în acord cu aprecierea emisă în doctrină, în sensul că răspunderea instigatorului și a complicelui, pentru activitatea realizată, este angajată în funcție de fapta săvârșită de către autor, iar nu în raport de încadrarea juridică dată acesteia²⁸!

Mai puțin dezbătută, dar în egală măsură controversată, este situația inversă, în care mama, aflată în stare de tulburare, determină sau ajută o altă persoană să-iucidă copilul nou-născut imediat după naștere. Conform primei teze, din moment ce pruncuciderea este o faptă autonomă față de omor, o infracțiune proprie, neîntrunirea calității speciale de către participantul care

²⁶ O. Loghin, A. Filipaș, *op. cit.*, p. 39; Ghe. Nistoreanu, V. Dobrinioiu, A. Boroi, I. Pascu, I. Molnar, V. Lazăr, *op. cit.*, p. 104; Tribunalul Suprem, colegiul penal, decizia nr. 103 / 1956, în „Culegere de decizii ale Tribunalului Suprem pe anul 1956”, vol. II, p. 561.

²⁷ T. Toader, *op. cit.*, p. 56.

²⁸ A. Boroi, *op. cit.*, p. 160.

comite nemijlocit fapta atrage angajarea răspunderii penale a tuturor făptuitorilor pentru o altă infracțiune, căci nu s-a verificat o cerință esențială a conținutului constitutiv al pruncuciderii; astfel, toate persoanele care și-au adus contribuția la comiterea faptei de ucidere a nou-născutului vor răspunde pentru omor calificat, inclusiv mama acestuia, în calitate de instigatoare sau complice, chiar dacă s-a aflat în starea de tulburare specifică. Problema este soluționată neunitar de către adepții tezei conform căreia pruncucidera este o formă atenuată a omorului; o parte dintre aceștia²⁹ îmbrățișează poziția indicată anterior în această problemă, pe motivul că nu se poate reține existența pruncuciderii la nivelul participației secundare. Potrivit acestora, legea atenuază doar răspunderea penală a mamei care săvârșește nemijlocit fapta, lucru dedus din exprimarea art. 177 C.pen. – „uciderea (...) de către mama (...)”. Dacă fapta este comisă în calitate de autor de către un alt subiect activ decât cel indicat în art. 177, atunci mama participantă, chiar dacă se găsește în starea de tulburare prevăzută de lege, nu mai poate beneficia de atenuarea răspunderii penale.

Tindem să subscriem celuilalt punct de vedere (consecvent față de concepția conform căreia pruncucidera nu este o formă de specie proprie a omuciderii), potrivit căruia starea de tulburare va profita mamei–participante la uciderea copilului ei nou-născut, imediat după naștere, indiferent de forma sub care se manifestă, pe caz concret, această participație! Din moment ce se pleacă de la premisa lipsei caracterului independent al pruncuciderii, înseamnă că fapta reprezintă, în forma sa de bază, un omor, iar pentru angajarea răspunderii penale pentru un omor legea nu impune nici o calitate specială agentului care acționează ca subiect activ nemijlocit. În măsura în care în persoana participanților secundari se verifică anumite calități care operează drept circumstanțe personale, speciale, de agravare sau atenuare a răspunderii penale, acestea își vor produce efectele, în mod individual. Nu există nici o justificare rațională pentru care mama să beneficieze de prevederile art. 177 C.pen., atunci când săvârșește nemijlocit fapta, dar să piardă acest beneficiu atunci când aduce doar o contribuție de mai mică importanță la producerea rezultatului, în măsura în care verifică, totuși, condiția care l-a determinat pe legiuitor să adopte o atitudine mai puțin severă, denotând – prin pierderea parțială a discernământului – un grad mai scăzut de pericol social. S-ar ajunge la situația aberantă în care ar fi mai avantajos pentru mamă să ucidă ea însăși copilul, decât să îndemne pe altcineva să o facă; nu credem că aceasta a fost intenția legiuitorului, fiind în vădită contradicție cu regulile elementare de logică (*ubi cessat ratio, ibi cessat lex*).

²⁹ Mădălina Cora, *Aspecte teoretice în materia infracțiunii de pruncucidere*, în revista *Dreptul*, nr. 5/2003, p. 129.

Pentru aceste motive opinăm că infracțiunea de pruncucidere nu este incompatibilă cu toate formele participației penale!³⁰ Ea nu poate fi comisă în coautorat, dar suferă instigare sau complicitate, cu particularitatea că pentru acestea nu se va angaja decât răspunderea penală a mamei victimei (dacă sunt întrunite toate celelalte condiții); așadar, dintre mai multe persoane care participă la uciderea unui nou-născut, doar una are aptitudinea de a fi sancționată în temeiul art. 177, respectiv mama acestuia, indiferent de poziția de pe care își aduce contribuția: autor, instigator sau complice.

Legiuitorul condiționează atenuarea răspunderii penale a mamei ucigașe de îndeplinirea unei serii de condiții, pe care trebuie să le verifice fie ea, fie copilul. Prima dintre aceste condiții (plecând de la modul de formulare a textului de incriminare), este aceea ca victima să fie copilul biologic al subiectului activ³¹, copil care să întrunească cerința de a fi un nou-născut. În lipsa unei explicații legale, revine doctrinei sarcina de a contura domeniul de cuprindere al expresiei, cu mențiunea că, fiind vorba despre o noțiune circumscrisă științei medicale, aceasta va avea un rol determinant în furnizarea soluției căutate. În mod generic, doctrina penală consideră că un copil îndeplinește cerința de a fi nou-născut un interval de timp variabil, respectiv atâta vreme cât poartă pe trup semnele nașterii recente.³² În știința medicală, răspunsul cu privire la întinderea acestui interval de timp diferă de la un domeniu de specialitate la altul; tocmai datorită acestei inconsecvențe, unele legislații au adoptat criteriul prestabilirii unui interval de timp în limitele căruia săvârșirea faptei să poată atrage aprecierea acesteia drept pruncucidere (de exemplu, termenul limită de declarare a nașterii, soluție adoptată și de legiuitorul Codului penal român anterior). Unii autori apreciază că perioada neo-natală este extrem de scurtă, de 1-2 zile ulterioare nașterii (viziunea medicinei legale)³³; conform unui alt punct de vedere³⁴, adoptat în mod frecvent

³⁰ Ibidem, p. 161; L. Biro, *op. cit.*, p. 79; O. Loghin, *op. cit.*, p. 97; A. Boroș, Ghe. Nistoreanu, *op. cit.*, p. 46-48; Ghe. Mateuț, *O caracterizare a pruncuciderii în lumina teoriei și practicii penale*, în revista Dreptul, nr. 8 / 2000, p. 107. În sens contrar - I. Pascu, V. Lazăr, *op. cit.*, p. 100; C. Bulai, C-tin. Mitrache, A. Filipaș, *op. cit.*, p. 301.

³¹ H. Diaconescu, *op. cit.*, p. 76; Harald Jung, Mihai Ardeleanu, *Expertiza medico-legală psihiatrică în pruncucidere: dificultăți și soluții*, în revista Dreptul, nr. 10 / 2002, p. 166.

³² T. Vasiliu ș.a.: *op. cit.*, p. 101-102; T. Toader, *op. cit.*, p. 60; I. Pascu, V. Lazăr, *op. cit.*, p. 101; C. Bulai, C-tin. Mitrache, A. Filipaș, *op. cit.*, p. 301; T. Ciornea (coordonator), Ghe. Scripcaru, O. Loghin, D. Radu, V. Mihăescu, Ghe. Drăghici, V. Astărăstoae, *Medicină legală – definiții și interpretări*, Ed. Junimea, Iași, 1986, p. 389.

³³ Ghe. Scripcaru, M. Terbancea, *Patologie medico-legală*, Ed. Didactică și Pedagogică, București, 1983, p. 300.

³⁴ A. D. Ruscescu, *Pediatrie*, Ed. Didactică și Pedagogică, București, 1965, p. 60, apud I. Dobrinescu, *op. cit.*, p. 117.

de doctrina penală, perioada maximă în care s-ar putea vorbi de menținerea stării de nou-născut este de cel mult 10-14 zile. O altă opinie³⁵ apreciază la 15 – 20 zile limita superioară a intervalului în discuție, iar unele păreri³⁶ au fost formulate chiar în sensul menținerii acestei calități până la 28 – 30 zile, așadar o lună.

În ceea ce privește identificarea semnelor nașterii recente, aflate pe trupul nou-născutului, în literatura de specialitate³⁷ au fost enumerate, mai frecvent, următoarele: *vernix caseos* (un lichid de culoare albă, cu proprietăți antiseptice, aflat pe corpul copilului); *urme de grăsimi și sânge pe piele*; *pielea prezintă un eritem fiziologic*, urmat (după dispariția vernixului) de o *descuamare furfuracee*; *icterul fiziologic benign* (întâlnit în majoritatea cazurilor); *bosa sero-sanguină și cefalhematomul* (formațiuni întâlnite la cap, sub piele); *meconiu în intestine* (se menține până la 4-6 zile după naștere); *involuția cordonului ombilical* (căderea și cicatrizarea ombilicului se încheie în 7 până la 10 zile).

Una dintre cele mai delicate probleme legate de starea de nou-născut a copilului este aceea a determinării momentului de debut al apariției vieții. Conform unei opinii, copilul există ca ființă abia din momentul în care procesul fiziologic al nașterii a luat sfârșit, finalizându-se expulsia, chiar dacă nu s-a eliminat încă placenta și chiar dacă este încă legat, prin cordonul ombilical, de organismul matern.³⁸ Ca o consecință a acestei opinii, orice activitate cu caracter tanatogenerator exercitată asupra produsului de concepție în perioada anterioară expulsiei sale complete, inclusiv în timpul travaliului, pe parcursul eforturilor de trecere de la mediul intrauterin la cel extern, semnifică, din punct de vedere juridic, un avort, iar nu un omor (incluzând aici și forma sa atenuată, pruncuciderea), deoarece fătul nu a dobândit, încă, existență autonomă, așadar nu are o viață proprie, care să facă obiectul ocrotirii prin intermediul noimelor de incriminare ale omorului.

³⁵ Mihail Kernbach, *Medicină judiciară*, Ed. Medicală, București, 1958, p. 409.

³⁶ M. Geormănescu, S. Rosianu, *Patologia sugarului și copilului mic*, Ed. Medicală, București, 1975, p. 61, apud Andreea Todan, *Pruncucidere. Controverse*, în *Revista de Drept Penal*, nr. 3 / 1999, an VII, p. 117; O. Rusu, *Propedeutica ginecologico-obstetricală*, vol. II, Ed. Dacia, Cluj-Napoca, 1975, p. 394, apud A. Todan, *op. cit.*, p. 117; Ghe. Scripcaru, M. Terbancea, *op. cit.*, p. 300; Gheorghe Scripcaru, Vasile Astărăstoae, Călin Scripcaru, *Medicină legală pentru juriști*, Ed. Polirom, Iași, 2005, p. 111.

³⁷ O. A. Stoica, *op. cit.*, p. 77; M. Kernbach, *op. cit.*, p. 410-414; Vladimir Beliş, *Medicină legală. Curs pentru facultățile de științe juridice*, Casa editorială „Odeon”, București, 1999, p. 135-136; Monica Plăhteanu, *Curs de medicină legală*, Ed. Performantică, Iași, 1999, p. 147.

³⁸ O. Loghin, A. Filipaș, *op. cit.*, p. 44; A. Boroi, Ghe. Nistoreanu, *op. cit.*, p. 45; V. Dobrinioiu, T. Dima, *op. cit.*, p. 307; I. Pascu, V. Lazăr, *op. cit.*, p. 100; M. Cora, *op. cit.*, p. 127.

Conform unui alt punct de vedere³⁹ (pe care îl apreciem a fi mai riguros din punct de vedere științific), nașterea nu constă doar în activitatea finală, de expulsie completă a copilului; ea este un proces complex, care debutează prin contracții uterine specifice și care parcurge apoi o serie de etape, până la expulsia completă în mediul extrauterin a nou-născutului, aceasta din urmă fiind doar faza finală a unui ansamblu mult mai amplu. În aceste condiții, din moment ce copilul este angajat în procesul nașterii, ar fi normal ca viața sa, ce debutează deja, să fie protejată în mod de sine-stătător; aceasta cu atât mai mult cu cât practica a furnizat exemple de cazuri în care mamele și-au ucis copilul anterior expulsiei complete, acționând asupra capului acestuia cu diferite obiecte contondente, ori ascuțite / tăioase („pruncucidere vulvară”). Față de asemenea situații, ne apare a fi absurdă soluția legislativă de încadrare juridică a faptei drept avort, mai ales că este posibil ca produsul de concepție să fi respirat deja, ori să se fi manifestat activ în alt mod (prin mișcare ori sunet) și cu atât mai mult cu cât este de presupus că intensitatea tulburării este superioară în timpul travaliului.

În literatură⁴⁰ s-a mai făcut și propunerea ca momentul de debut al vieții ființei umane să nu fie unul prestabilit, ci determinarea lui să se facă de la caz la caz, plecând de la datele concrete ale fiecărei nașteri în parte. Împotriva acestei concepții, considerăm că oricâte particularități ar prezenta procesele individuale de naștere, pot fi extrase, totuși, anumite constante general valabile, printre care, mai ales - date fiind și implicațiile de ordin juridic majore - data de la care se poate considera că ființa umană beneficiază de protecția autonomă a dreptului său la viață⁴¹!

Discuțiile ridicate de îndeplinirea de către victimă a calității de nou-născut sunt - într-o oarecare măsură - atenuate de cerința ca fapta să se săvârșească „imediat după naștere”. Această condiție normativă, de care depinde încadrarea faptei ca pruncucidere, limitează perioada de timp în care trebuie comisă uciderea pentru ca subiectul activ să beneficieze de atenuarea răspunderii sale penale, prin reținerea incidenței art. 177 C.pen., iar nu a art. 175. Deși legiuitorul evită să specifice concret cât de întins poate fi acest intervalul, doctrina apreciază că nu poate fi vorba de mai mult de 24 – 48 de ore. Consecința acestei dispoziții are, însă, implicații juridice mult mai întinse, oferind un criteriu normativ de diferențiere între avort și omucidere; din moment ce fapta nu poate fi săvârșită decât „imediat după naștere”, se stabilește, implicit, că orice activitate cu caracter tanatogenerator efectuată asupra produsului de concepție anterior

³⁹ B. Brauștein, *op. cit.*, p. 153; G. Râpeanu, *op. cit.*, p. 73; O. A. Stoica, *op. cit.*, p. 64; C. Barbu, *op. cit.*, p. 35; Ghe. Mateuț, *op. cit.*, p. 136; Ghe. Scripcaru, M. Terbancea, *op. cit.*, p. 301.

⁴⁰ T. Vasiliu și colaboratorii, *op. cit.*, p. 70; I. Dobrinescu, *op. cit.*, p. 23.

⁴¹ George Antoniu, în „Nota redacției” la articolul Andreei Todan, *Pruncucidere. Controverse*, în Revista de Drept Penal, nr. 3 / 1999, an VII, p. 122.

expulsiei complete a acestuia (aşadar, inclusiv în timpul desfăşurării procesului naşterii), urmează a fi apreciată drept provocare ilegală a avortului (art. 185 C.pen). În acest sens, apreciem că opiniile⁴² care susţin că, din moment ce naşterea s-a declanşat natural asupra unui făt viu (care, deşi nu a primit viaţă extrauterină, este totuşi o fiinţă distinctă de organismul mamei), orice acţiune violentă exercitată asupra corpului său, urmată de suprimarea vieţii, trebuie apreciată ca omucidere (după caz omor sau pruncucidere), nu pot fi considerate ca întemeiate *de lege lata*. Ele ar putea constitui doar propuneri (justificate) pentru îmbunătăţirea reglementării, într-o nouă legislaţie penală.

Deoarece săvârşirea faptei asupra corpului neînsufleţit al copilului nu este de natură a angaja răspunderea penală a făptuitoarei, în aceste condiţii fiind vorba despre o infracţiune putativă⁴³, determinarea împrejurării dacă viaţa s-a instalat sau nu în trupul copilului este un element de maximă importanţă practică în activitatea organelor judiciare, în scopul unei juste soluţionări a cauzei. Se apreciază că nou-născutul viu se manifestă prin sunet (ţipăt), mişcare, respiraţie; dintre acestea, dovada instalării respiraţiei este considerată proba principală a existenţei vieţii, căci celelalte semne expun la erori, prin imposibilitatea obiectivizării lor⁴⁴. Semnele certe în acest sens sunt furnizate medicului legist de aspectul şi proprietăţile plămânilor, relevate în procesul necropsiei. Astfel, în literatura de profil⁴⁵ se precizează că la examenul macroscopic, pulmonul respirat (ectazic) se caracterizează prin următoarele: *este expansionat, dilatat* (umple cavităţile pleurale); *are o coloraţie roz; suprafaţa este netedă, regulată*; la palpate, prezintă o *consistenţă elastică şi moale, pufoasă*; sub presiune se înregistrează *crepitaţii* (zgomot specific, datorat aerului care este forţat afară); *la secţionare, prezintă un scârţâit specific şi lasă să se scurgă o spumă fină, rozie* (sânge aerat). În opoziţie, examenul macroscopic al plămânului anectazic va releva un pulmon de dimensiuni mici, nedestins de volum (aspectul va fi acela a două mase cărnoase), ocupând doar o mică porţiune de la baza cuştii toracice, cu o consistenţă tare (de organ parenchimatos), lipsit de crepitaţii la palpate, de culoare alb-cenuşie (plămânul fetal, al produsului de concepţie la care nu a existat nici respiraţie, nici circulaţie) sau de un roşu închis, spre negru (la nou-născutul asfixic,

⁴² I.Dobrinescu, *op. cit.*, p.116; A.Boroi, *op. cit.*, p.162–163; Ghe. Scripcaru, M.Terbancea, *op. cit.*, p. 301.

⁴³ T. Ciornea ş.a., *op. cit.*, p. 390.

⁴⁴ V. Beliş, *op. cit.*, p. 136-137.

⁴⁵ *Ibidem*, p. 137; M. Kernbach, *op. cit.*, p. 425-429; Ghe. Scripcaru, M. Terbancea, *op. cit.*, p. 309-311; M. Plăhteanu, *op. cit.*, p. 146-147.

respectiv care nu a respirat, deși începuse circulația sanguină); la secționare lasă să se scurgă sânge lichid, neaerat, lipsit de spumă și închis la culoare.

Realizarea examenului microscopic asupra pulmonului respirat va evidenția: *alveole destinse*; *bronșii desfăcute* (rotunde), ce conțin mucus; pot fi identificați și *anumiți corpi străini*, apoși sau pulverulenți, a căror prezență constituie o probă certă a respirației, așadar a vieții. În contrast, plămânul nerespirat va prezenta, în momentul examinării sale microscopice, alveole și bronșii închise, pliate, cu artere pulmonare vide.

Un indice orientativ în stabilirea stării plămânului respirat este oferit de docimazia hidrostatică, procedeu care constă în recoltarea unor fragmente de pulmon și introducerea acestora într-un recipient umplut cu apă, plecându-se de la constatarea că, în general, greutatea plămânului respirat este cu aproximativ jumătate mai mică decât cea a plămânului anectazic, ajungându-se astfel la o densitate mai mică decât cea a apei. De obicei, plutirea fragmentelor de plămân va fi un semn al prezenței vieții, iar scufundarea acestora va indica absența respirației. Pentru că ectazia pulmonară este un fenomen cu evoluție progresivă, ce se realizează timp de 1-2 săptămâni, cu începere din partea superioară a pulmonului, astfel încât acesta ar putea fi doar parțial respirat, se indică recoltarea de mici fragmente (de aproximativ 0,5 cm.) din toate porțiunile acestuia pentru realizarea unei docimazii corecte și relevante. Proba docimaziei trebuie întotdeauna, însă, să fie însoțită de examinarea macro și microscopică a plămânului, deoarece ea se pretează la erori. Astfel, există situații în care deși nou-născutul nu a respirat, fragmentele de pulmon plutesc (docimazie hidrostatică fals pozitivă), datorită unor cauze diverse, cum ar fi: realizarea de *respirație artificială*, în încercarea de reanimare a copilului; *congelarea* (înghețarea) sau *fierberea* fătului; *putrefacția* (implicând acumularea de gaze); este posibilă și întâlnirea unor situații opuse, în care deși a existat respirație, plămânul să cadă la fundul vasului (docimazie hidrostatică fals negativă), atunci când: recoltarea s-a realizat dintr-o *zonă inflamată*, datorită unei cauze identificate în mediul intrauterin (de exemplu, o pneumonie); recoltarea s-a realizat de la *baza plămânului* care este, în primele zile de la naștere, doar parțial respirat; atunci când *copilul a murit asfixiat datorită unui aspirat de vernix caseoză sau a altor lichide de facere*.

Având în vedere faptul că respirație fără viață nu poate exista, dar viața fără respirație este, uneori, posibilă, până la un anumit punct (este un fapt dovedit că în unele situații, chiar după expulsiă completă, nou-născutul poate continua să trăiască doar pe seama respirației feto-placentare, rezistența sa la privarea de aer fiind ridicată, putând ajunge chiar până la 5 minute), se urmăresc și eventualele semne de prezență a circulației sangvine (modificări hemodinamice, respectiv

reacții vitale infiltrativ hemoragice în țesuturi), ca indice al vieții (pruncucidere comisă în pauza apneică de după naștere)⁴⁶.

Deși legea impune doar cerința ca subiectul pasiv să fie un copil viu, nu neapărat și viabil, constatarea că produsul de concepție era, la data nașterii, un avorton sau un organism complet incompatibil cu posibilitatea de a susține o viață în mod independent, este de o deosebită importanță pentru pronunțarea unei soluții corecte și pentru realizarea unei juste individualizări a pedepsei aplicate făptuitoarei. Viabilitatea semnifică un potențial de viață realizabil, dar care uneori este împiedicat de a se realiza⁴⁷, înseamnă – așadar – capacitatea copilului de a duce o viață independentă de cea a mamei⁴⁸. Deși au fost formulate opinii în sensul că activitatea cu caracter tanatogenerator a mamei asupra unui avorton sau a unui făt neviabil nu este incriminată, considerăm că atât timp cât se face proba existenței vieții extrauterine, pentru o perioadă cât de scurtă, combinată cu dovada faptului că activitatea mamei a dus la suprimarea vieții, indiferent cât ar mai fi persistat aceasta în mod natural, fapta trebuie privită ca omucidere (după caz, omor calificat sau atenuat, așadar pruncucidere. Nu putem fi, însă, de acord, nici cu acele puncte de vedere conform cărora constatarea lipsei viabilității nou-născutului ar reprezenta o activitate de interes pur medical, lipsită de orice relevanță juridică⁴⁹; în realitate, având în vedere că fapta comisă asupra unui copil neviabil presupune existența unui grad inferior de pericol social în raport cu cel implicat de uciderea unui copil viabil, prin aceea că vederea produsului de concepție puternic subnutrit sau care prezintă grave malformații poate provoca mamei o exacerbare a tulburării în care se află, instanța va trebui să țină cont de această împrejurare în procesul de individualizare judecătorească a pedepsei.

Deoarece pruncuciderea, ca formă atenuată a omorului, nu poate fi comisă decât cu forma de vinovăție a intenției, în activitatea practică este de un real interes delimitarea comisiunilor / omisiunilor voluntare de cele accidentale, care pot atrage fie încadrarea faptei ca ucidere din culpă, fie achitarea, în lipsa probării vinovăției chiar și sub această formă minimă de manifestare. Interesează, în acest sens, în special particularitățile cazurilor de naștere precipitată.

Nașterea din picioare este caracterizată printr-un travaliu foarte scurt, lipsit de dureri de facere de intensitate obișnuită, urmat de o expulsie foarte rapidă a fătului. Frecvența unei asemenea nașteri este de 1 – 2 %, întâlnindu-se în cazul femeilor multipare, la care bazinul este mare, în condițiile în care dau

⁴⁶ Ghe. Scripcaru, V. Astărăstoae, C. Scripcaru, *op. cit.*, p. 114.

⁴⁷ M. Kernbach, *op. cit.*, p. 425.

⁴⁸ V. Beliș, *op. cit.*, p. 136.

⁴⁹ Ghe. Scripcaru, V. Astărăstoae, C. Scripcaru, *op. cit.*, p. 112.

naștere unui copil de dimensiuni mai mici decât cele frecvente. Semnele unui travaliu îndelungat și dificil (de exemplu, existența, la mamă, a rupturilor de perineu, de vagin sau de uter) infirmă posibilitatea unei asemenea nașteri, des invocată în speranța inducerii în eroare a organelor judiciare. De asemenea, identificarea secționării cordonului ombilical este un alt semn care indică o naștere desfășurată normal, din moment ce în cazul precipitării, cordonul se rupe, prezentând un aspect diferit de cel secționat prin instrumente tăioase (marginile sunt franjurate, iar nu netede). Prezența bosei sero-sangvinolente și a cefalhematomului sunt alți indici care infirmă nașterea din picioare, ele fiind absente într-o asemenea situație.⁵⁰ În aceste cazuri, decesul survine prin traumatism cranio-cerebral, copilul lovindu-se, ulterior căderii, de suprafețe dure. Cazurile de deces provocat astfel sunt însă și mai rare decât numărul nașterilor din picioare, în cele mai multe situații forța cinetică a expulsiei fiind mult amortizată de frecarea capului copilului de coapsele mamei și de prezența cordonului ombilical, în lungime de aproximativ 50 cm. (la un nou-născut normal, la termen), care reduce simțitor distanța dintre organele genitale și sol. În plus, este recunoscută ca un fapt dovedit elasticitatea cutiei craniene a nou-născutului, care rezistă, în general, unor asemenea căderi. Dacă, totuși, se produce decesul, la examinarea cadavrului nu va fi descoperită decât o leziune unică, pe un singur pol al capului (locul unde a avut loc contactul cu suprafața de cădere); prezența unor multiple hematoame va dovedi o acțiune intenționată de suprimare a vieții, infirmând versiunea nașterii precipitate.⁵¹

Nașterile pe vasul de toaletă, deși posibile (fiind identificate cazuri practice de asemenea nașteri), sunt extrem de rare, fiind în general invocate în speranța inducerii în eroare a organelor judiciare. O asemenea naștere poate avea loc prin confundarea durerilor facerii cu crampele intestinale, fiind întâlnită mai ales la femeile primipare, provenite din medii izolate, lipsite de noțiuni elementare de educație, uneori în condițiile unei ignorării complete a stării de graviditate (se pretinde confuzia mișcărilor fătului cu crampele digestive, a contracțiilor uterine cu durerile abdominale, a creșterii în volum a abdomenului cu balonările).⁵² Dovada unei asemenea nașteri este oferită, în primul rând, de localizarea sângelui și a tuturor lichidelor facerii pe vasul de toaletă și în interiorul acestuia. Identificarea unui cordon ombilical tăiat va fi un semn de excludere a versiunii nașterii precipitate, sub această formă. Totodată, se presupune că leziunile identificate la nivelul cutiei craniene trebuie să fie minime, datorită căderii de la o distanță relativ mică. Relevarea unei fracturi

⁵⁰ Ghe. Scripcaru, M. Terbancea, *op. cit.*, p. 303.

⁵¹ M. Kernbach, *op. cit.*, p. 420.

⁵² Ghe. Scripcaru, M. Terbancea, *op. cit.*, p. 304.

circulare (ecuatoriale) a craniului, însoțită (eventual) și de echimoze și excoriații pe gât, genunchi, coate, va proba nu căderea, ci împingerea nou-născutului.⁵³ În mod evident, identificarea oricăror alte semne care să releve producerea morții violente prin alte mijloace (strangulare; sufocare prin ocluzia căilor aeriene superioare cu mâna, sau cu diferite obiecte; echimoze, excoriații, fracturi localizate pe întreaga suprafață a corpului; plăgi tăiate sau înțepate, etc.), va proba o comisiune intenționată, iar nu moartea accidentală. Cauza medicală a morții, în situațiile avute în vedere, este arareori traumatismul cranio-cerebral; de obicei decesul survine prin înec, fapt ce se poate constata prin evidențierea în căile aeriene a unor elemente specifice mediului în care a avut loc submersia (ouă de paraziți, celule vegetale, fibre musculare), aspirate de către victima în viață.⁵⁴

Producerea unor leziuni tanatogeneratoare ca urmare a autoasistenței empirice la naștere nu probează intenția criminală (*animus necandi*), ele fiind, de regulă, expresia unor acte reflexe, datorate durerilor specifice expulsiei, care pot fi mai mari la unele persoane, eventual fiind amplificate și de faptul că sunt suportate de către o primipară. În general, aceste leziuni sunt cauzate prin introducerea mâinii mamei în gura fătului, sau prin apucarea de sub bărbie și tractarea acestuia, în încercarea de a grăbi expulsia; proba este dată de plăgile contuze aflate la nivelul comisurilor bucale, de fracturile de mandibulă sau de prezența echimozelor, flancate de excoriații semicirculare cu concavitatea spre gură (produse de pulpa degetelor și unghii), pe gâtul victimei⁵⁵; aceste leziuni trebuie examinate cu atenție, pentru a fi deosebite de sugrumare.

Cauzarea morții prin omisiune involuntară este urmarea imposibilității obiective de a acorda asistența necesară nou-născutului, imediat după finalizarea expulsiei acestuia. Cauzele sunt legate de epuizarea fizică consecutivă nașterii, care poate fi mai pronunțată în unele cazuri, față de situațiile obișnuite. Astfel, inactivitatea poate fi justificată de hemoragiile abundente declanșate de naștere, de stările de somn profund, leșin sau delir consecutive expulsiei, de crizele de epilepsie, de anemiile acute ori de șocul cauzat de eventualele rupturi utero-vaginale sau de perineu. Femeia aflată în asemenea situații nu va reuși să acorde acele minime îngrijiri necesare pentru a se asigura supraviețuirea nou-născutului, respectiv să elibereze căile respiratorii de lichidele de facere, să îndepărteze placenta, să secționeze și să ligatureze cordonul ombilical (copilul nou-născut are aproximativ 300 ml. de sânge; pierderea a 60 ml. – 20% din cantitatea totală, poate pune în primejdie viața acestuia, iar pierderea a 200 ml. este letală⁵⁶), să

⁵³ M. Kernbach, *op. cit.*, p. 421.

⁵⁴ Ghe. Scripcaru, V. Astărăstoae, C. Scripcaru, *op. cit.*, p. 113.

⁵⁵ *Ibidem*, p. 113.

⁵⁶ Ghe. Scripcaru, M. Terbancea, *op. cit.*, p. 302.

protejeze de agenții de mediu corpul copilului (capacitatea acestuia de termoreglare fiind deficitară, el poate deceda, dacă nu este acoperit, chiar și la o temperatură a mediului ambiant de 38° C.⁵⁷). Doctrina apreciază, însă, că numărul cazurilor de copii decedați datorită neligaturării cordonului ombilical, sau nealimentării, este scăzut, deoarece sângele se coagulează repede în vasele ombilicale, iar copilul poate suporta lipsa hranei chiar și câteva zile⁵⁸. Cele mai întâlnite cauze de deces datorate unor omisiuni involuntare se datorează asfixiilor, produse datorită nedeobstruării căilor respiratorii de lichidul amniotic și membranele fetale și strangulării accidentale cu cordonul ombilical. Astfel, uneori, datorită mișcărilor copilului, se realizează bucle circulare ale cordonului ombilical în jurul gâtului; ca urmare a comprimării carotidei, se produce asfixia, iar lipsa intervenției într-un interval relativ scurt va duce la instalarea morții. În asemenea cazuri, sunt relevate multiple șanțuri complete în jurul gâtului, cu o urmă de șanț înspre ombilic și cu venele dinspre placentă dilatate; ori de câte ori cordonul ombilical va fi petrecut altfel decât în modul indicat este de prezumat o intervenție intenționată în scopul asfixierii.

Având în vedere că starea de tulburare a mamei nu trebuie să fie una normală, de genul celei care însoțește orice naștere, ci una nefirească, consecutivă nașterii și determinată de apariția anumitor factori endogeni, revine medicinei legale sarcina de a identifica sursele acesteia. Concluziile astfel formulate sunt de o importanță crucială, prin efectele juridice pe care le determină: lipsa tulburării, sau stabilirea existenței unei tulburări având o altă genază decât cea a actului psihofiziologic al nașterii va atrage calificarea faptei ca omor calificat; verificarea tulburării provocate de naștere va semnifica (dacă se coroborează și cu celelalte condiții) încadrarea ca pruncucidere; aprecierea în sensul prezenței unei tulburări care a abolit complet discernământul va implica achitarea făptuitoarei, datorită iresponsabilității.

Legea nu precizează natura tulburării: fizică sau psihică. Este cert, însă, că tulburarea trebuie să intervină fie în timpul nașterii, fie în perioada imediat ulterioară acesteia, pricinuită fiind de către naștere. Medicina acceptă posibilitatea apariției unor tulburări provocate de naștere chiar și după trecerea unei interval temporal mai mare de la aceasta, uneori chiar după 3-6 săptămâni. Săvârșirea faptei sub stăpânirea unei asemenea tulburări reprezintă, însă, omor

⁵⁷ Se apreciază că moartea prin frig a nou-născutului se produce în 100% din cazuri, dacă acesta e expus la o temperatură de 29° C., deoarece suprafața cutanată corporală fiind de circa 3 ori mai mare în raport de greutate, față de cea a unui adult, are loc o pierdere de căldură similară celei a unui corp fizic – Ibidem, p. 315.

⁵⁸ M. Kernbach, *op. cit.*, p. 440.

calificat, deoarece nu se respectă condiția privind desfășurarea activității tanatogeneratoare „imediat după naștere”. Tulburările în cauză pot fi provocate, după caz, de: rupturi *perineale sau utero-vaginale* (este un fapt demonstrat că durerea influențează puternic starea organică și psihică a unei persoane); *hemoragii puternice* (se produce o scădere a tensiunii arteriale, cu urmarea neoxigenării adecvate a creierului); *boli supraacute infecțioase*; *apariția sau exacerbarăa unor boli cronice*, dacă nu implică anihilarea discernământului; *șoc obstetrical*; *decompensări nevrotice cu episoade depresive anxioase*⁵⁹.

Majoritatea doctrinei juridico-penale folosește termenul generic de febră sau psihoză post-partum (puerperală) atunci când se referă la starea de tulburare pricinuită mamei pruncușișe de actul nașterii. Psihozele puerperale pot fi de mai multe feluri: de gestație; de parturiție; de lactație.⁶⁰ Doar cele secunde pot fi încadrate în starea specifică care atrage calificarea faptei drept pruncucidere, primele fiind anterioare nașterii, iar ultimele apărând la o dată care nu poate fi apreciată ca întrunind condiția de timp, a comiterii faptei imediat după naștere.

Etiologia neurologică a lehzurilor este deosebit de complicată, unele alterări ale funcțiilor intelective și volitive fiind imprecise, cu atât mai mult cu cât manifestările unor persoane diferite, în raport de o aceeași împrejurare, sunt variabile, în funcție de particularitățile fiziologice ale fiecărui organism în parte și de conjuncturile specifice sarcinii respective.⁶¹ Pe de altă parte, uneori este dificil de trasat o linie de demarcație între factorii de ordin subiectiv, conflictual, acumulați în perioada premergătoare nașterii și manifestările anormale declanșate de actul nașterii, cu atât mai mult cu cât doctrina de specialitate a accentuat asupra împrejurării că nașterea nu este un simplu proces fiziologic, ci un proces complex, psihosomatic⁶². În acest sens, s-a arătat că manifestările de ordin psihic nu doar însoțesc, ci și influențează procesele biologice, putând să le declanșeze, să le intensifice sau să le inhibe; aceste influențe psihice se înfățișează – în genere – sub forma unor emoții, sentimente, afecte⁶³.

Practic, legiuitorul a atenuat răspunderea penală a mamei pentru omorul săvârșit asupra copilului nou-născut, pe temeiul existenței unui discernământ diminuat la data comiterii faptei, stare provocată tocmai datorită nașterii. Însă practica relevă cazuri în care diminuarea discernământului în timpul nașterii se

⁵⁹ M. Plăhteanu, *op. cit.*, p. 151.

⁶⁰ I. Dobrinescu, *op. cit.*, p. 121; H. Diaconescu, *op. cit.*, p. 81.

⁶¹ I. Dobrinescu, *op. cit.*, p. 121; V. Voinea, *Medicină legală psihiatrică*, p. 854, apud. H. Diaconescu, *op. cit.*, p. 81.

⁶² V. Dragomirescu, *Problematica și metodologia medico-legală*, Ed. Medicală, București, 1980, p. 135, apud. I. Dobrinescu, *op. cit.*, p. 119.

⁶³ A. Roșca, *Psihologia generală*, Ed. Didactică și Pedagogică, București, 1966, p. 375, apud A. Boroi, Ghe. Nistoreanu, *op. cit.*, p. 50.

datorează tocmai suprapunerii durerilor de facere (chiar în limite normal admise, în sensul neidentificării unor particularități ieșite din comun în privința desfășurării nașterii), pe un fond psihic labil al mamei, labilitate dată de existența unor stări conflictuale premergătoare debutului contracțiilor. Deși textul de lege este clar în impunerea cerinței ca tulburarea să fie cauzată de naștere, ceea ce exclude fapta comisă exclusiv datorită unor asemenea mobiluri de la încadrarea juridică sub formă de pruncucidere, este de observat că nu se impune nici o altă condiție în afara celei ca tulburarea să-și afle geneza în actul nașterii; nu se impune nici o limitare cu privire la factorii care să determine sau să favorizeze, în timpul nașterii, apariția tulburării. În aceste condiții, nu se poate exclude posibilitatea ca acești factori să fie dați tocmai de către împrejurări de ordin personal-afectiv, dacă se verifică că acestea au reprezentat situații de stres ce au facilitat manifestarea unor tendințe psihopatologice relevante pentru structura de personalitate a făptuitoarei.⁶⁴ Reprezintă o prejudecată periculoasă aprecierea că, de fiecare dată când sunt relevate în sarcina mamei stări conflictuale premergătoare nașterii, ar trebui exclusă fără alte cercetări ipoteza pruncuciderii; în realitate, acestea pot amplifica o eventuală stare latentă de dezechilibru psihic preexistent, favorizând manifestarea în mod spontan a unor tendințe ucigașe în timpul nașterii sau imediat după aceasta, ca urmare a durerilor acestui proces natural, deopotrivă fiziologic și psihic⁶⁵.

În doctrină se accentuează asupra necesității expertizării mamei pruncucigașe într-un interval de timp cât mai apropiat de momentul nașterii și al comiterii faptei, pentru asigurarea obținerii unor concluzii relevante. Având în vedere faptul că, uneori, descoperirea faptei are loc după trecerea unei perioade apreciabile, astfel încât rezultatele evaluării ar putea fi alterate, se recomandă repetate testări în condiții variate, internarea pentru supravegherea comportamentului din punct de vedere psihiatric, precum și o amănunțită analiză a antecedentelor medicale personale și heredocolaterale⁶⁶. Lipsa cooperării mamei nu trebuie interpretată, *per se*, ca o împrejurare care exclude, în toate cazurile, starea de tulburare! Totodată, pentru a limita situațiile de incertitudine, apte a genera o eroare judiciară, precum și pentru a oferi instanței o gamă mai largă de temeuri probatorii pe care să își întemeieze hotărârea, doctrina⁶⁷ a

⁶⁴ Dan Perju-Dumbravă, Aura Neag, Vasile Apahidean, *Expertiza medico-legală psihiatrică a mamei în pruncucidere*, în Revista de Criminologie, Criminalistică și de Penologie, nr. 2 / 1999, p. 251; H. Diaconescu, *op. cit.*, p. 81; A. Filipaș, *op. cit.*, p. 70-71; I. Dobrinescu, *Infracțiunea de pruncucidere*, p. 44; ⁶⁴ G. Antoniu, în T. Vasiliu și colaboratorii, *op. cit.*, p. 103.

⁶⁵ H. Jung, M. Ardeleanu, *op. cit.*, p. 170-171.

⁶⁶ *Ibidem*, p. 172, 175; D. Perju-Dumbravă, A. Neag, V. Apahidean, *op. cit.*, p. 252.

⁶⁷ G. Antoniu, *Comentariu*, în „Codul penal comentat și adnotat – partea specială”, vol. I, de T. Vasiliu ș.a., Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1975, p. 101; I. Dobrinescu, *Infracțiuni*

propus suplinirea concluziilor medicului legist cu un aviz al unui psiholog, urmărindu-se astfel evidențierea tuturor trăsăturilor de caracter ale învinuitei / inculpatei (existența unor stări definitorii de impulsivitate sau emotivitate), iar nu doar a tulburărilor psihofiziologice manifestate în timpul nașterii. Aceasta nu pentru că instanța ar putea ignora astfel cerința expresă a legii, încadrând juridic fapta ca pruncucidere, deși nu a existat nici o tulburare, sau tulburarea a avut cauze anterioare nașterii, ori străine de ea, ci pentru a acorda organelor judiciare o viziune panoramică asupra structurii de personalitate a mamei, astfel încât să se poată verifica măsura în care rezultatele constatării / expertizei medico-legale sunt confirmate de istoricul persoanei în cauză. Bineînțeles că lipsa unei concordanțe între cele două concluzii de specialitate nu va semnifica, în mod automat, că ele sunt eronate; dar va oferi instanței posibilitatea de a declanșa cercetări mai amănunțite (de exemplu, o confirmare a rezultatelor inițiale din partea unui for superior, sau un supliment de expertiză), asigurându-se, în acest fel, condițiile optime pentru pronunțarea unei hotărâri juste, conforme cu adevărul, precum și nesubordonarea soluției juridice rezultatului la care s-a ajuns prin efectuarea expertizei de specialitate.